

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretpлата: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.
Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8.
Plativo i tuživo u Šibeniku.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Pretpлата šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petiti retku; za više puta po pogodbi. Priopćenja i zahvale po 20 para po retku. Plaća se sve unaprijed.

BROJ 2.

SE NE VRAĆAJU. — POŠILJKE NEPLAĆENE PRIMAJU SE. — E RAČUNAJU 16 PARITIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. — — —

INAJSTIĆ.

Ilijadica i drugovi

Osudjen vodja naprednjaka.

Pod tim naslovom donosi „H. Rieč“ vijest, da je ovih dana u Zagrebu bio D.r Ivan Lorković osudjen na 3 mjeseca zatvora zbog prevare, počinjene tim, što bi bio na prosvjed protiv izbora D.ra Neumana „krivotvorio“ podpis Bogdana Penjića.

Način, kojim „H. Rieč“ donosi ovu vijest, vrlo je značajan, te pokazuje, koliko strančarske strasti pa i mržnje ima u sebi ovaj nehrvatski organ. Iz redakta toga jadtog lista odiše pristo uživanje, što D.r Lorković na onako sramotan i kuenovski način pada žrtvom progiranja što ga u oči izbora zavodi kreatura grofa Khuena protiv markantnijih ličnosti hrvatske i srpske opozicije. „Hrv. Rieč“ toga nevidi, ili bolje, ona toga neće da vidi. Ona vidi u tom aktu neustavnog režima, te gospoduje, ima koja godina, nad Hrvatskom samo to, da će se uslijed te osude Tomašić lišiti u saboru „jednog svog ličnog protivnika“.

Dakle, poštenom ovom listu D.r Lorković za bana Tomašića nije ništa drugo već lični protivnik?!

Da je D.r Lorković jedan od najagilnijih ljudi u hrvatsko-srpskoj opoziciji, to „H. Rieč“ ne zna. Da je D.r Lorković najneugodniji, jer najžilaviji protivnik politički bana Tomašića, toga „H. Rieč“ ne zna. Taj list ne zna, ili himi da ne zna, da je baš to uzrok, zbog kojega se D.r Tomašić hoće da riješi jednog takovog i neugodnog protivnika, te, u želji da to postigne, ne žaca se nijednog sredstva dok jednog takovog protivnika ne uništi. Ne žaca se ničesa, laća se svega, gazi zakom, dava protuzakonite i neustavne naloge sudcima i savjesti njihovoj, samo da se nadje onako na oko zgodan čin, na kom bi mogao pomoću korumpovane sudačke savjesti sazdati optužbu protiv jednog pogibeljnog političkog protivnika kao što je D.r Lorković.

I Tomašić, a s njime Khuen, to su našli, a „H. Rieč“ to vidi, pa ipak piše onako, kako piše, onako — nehrvatski i donosi onaku suhoparnu vijest, e bi se reklo, da je D.r Lorković bio osudjen na 3 mjeseca za to, što je *zbilja* počinio prevaru, krivotvorivši tudji potpis.

Do čega sve neće doći ovaj jadni list i ono političkih vrtikapa oko njega!? A ipak je bilo doba, kad je u jednom lucidu intervalu pokazao u pravoj slici politiku D.ra Franka, i činilo se, da je zbilja kadar pošteno misliti i pošteno reći.

Jok! Frank je još uvijek jači u — dušama njihovim.

Zašto se sve ovo događa u Hrvatskoj i zašto je baš D.r Lorković žrtvom progona vlade Tomašićeve, o tom pišemo na drugome mjestu, a ovdje se samo bavimo, ovim zlim, vrlo zlim pojavama u redovima našeg tako zvanog opozicionog novinstva.

Znači su ovo, koji nikoga nemogu da vesele, o kojima je pače neugodno i pisati. Čovjek se srami i u duši ga boli, kad mora da ovakove ružne pojave u jadnom hrvatskom političkom ambijentu i registruje. Ta, bilo bi doba, da se jednom neke zle navike iz naše javnosti odstrane, da ih nestane. Ima na svijetu zagriženosti i osobnog animoziteta i biće ih, al u kulturnom svijetu imade ipak časova, kad se ljudi i najopretnijih stranaka znadu uzdignuti na onu neku visinu, s koje se nemogu da vide misezne sitnice, koje mogu trajno da zao-kupljaju samo veoma sitne dušice. Ima među ljudima časova kad su blizu međusobno onako, kako mogu da budu blizu najbolji prijatelji. To su oni časovi, koji postaju, od sebe plemeniti i veliki po osobi il po žrtvi, što ju neka osoba trpi za opće dobro, pa bila dotična osoba ma kako daleko od druge osobe. To su časovi koji su nalik baš na slučaj koji se zbiva sa D.r Lorkovićem, kao kad jedna svakog štovanja vrijedna osoba ima da

oćuti silu i svu težinu terora, što ga pred izbore zavodi u nesretnoj Hrvatskoj eksponent magjarske nasrtljivosti i onog zloglasnog Khuena, ime kojega ostaje za vijeke crno kao kakovo strašilo u historiji Hrvatske.

D.r Lorković biva proganjen ni kriv ni dužan, kriv je on zbog svoje aktivnosti političke, koja neda svakome mirno spavati, koja neda Tomašićima da u Hrvatskoj instaluju eru njene propasti.

A o tim ljudima se piše kao o junacima narodnim, oni svojim patnjama mogu izazvati udiviljenje i ina plemenita čutstva saučesća i ljubavi, al nikada onakova, kakova odišu iz pisanja „H. Rieči.“

Naši današnji Turci.

Naš narod, koji se je kroz puna tri i četiri vijeka borio na život i smrt sa Turcima, ljutim janjčarima od kolca i konopca, koji je još i u prošlom vijeku u Herceg-Bosni, Srbiji, Crnojgори, Novom pazaru vodio teške i očajne bojeve, dizao ustanke da konačno zbaci sa sebe turski jaram; naš narod, koji je u tim epskim borbama iznio na bojno poprište na tisuće svojih Kraljevića, Obilića, Sibirjanina, Stralinja, Jugovića itd, da ostrim mačem sačuva domaju i zapadno kršćanstvo od bijesnih navala prorokovih osvajača sa istoka; naš narod ili bolje raskomadane „reliquiae reliquiarum“ toga slavnog naroda, tog nekadašnjeg „predzidja kršćanstva“ mješte da bere danas plodove onih teških djedovskih kreševa i da miran i veseo u svojoj zemlji, natopljenju tolikim potocima krvi, uživa blagodat zapadne civilizacije, koju je mačem junački obranio, danas je taj narod u najtežim časovima, u agoniji i borbi za opstanak i tek što ne zavapi očajno: finis Croatiae! kao što je koncem XVIII. vijeka očajno kliknuo poljski junak svojoj domovini, koju su civilizovani narodi Evrope u tri navrata živu na tri komada sasjekli. Gorke li ironije! *Civilizovane* vevlasti sjeku na troje slavnu kulturnu državu Poljsku, koja je pod junakom kraljem Sobjeskim obranila kršćanstvo i carski Beč od silovitog Turčina.

Našem je narodu i gore. Rasjekoše nas ne na troje, nego na petero i na više komada. Sjeku nas i dalje bez milosti današnji naši Turci, civilizovani evropski Turci.

Turci iz Pešte, koji su progutali na stotine tisuća našeg naroda u svojoj državi, azijskom bahatošću i silovitošću prodiru svedj dalje i magjarizuju Slavoniju i Banovinu, otimlju danonice našoj domovini svaku slobodinu i ustav. Bečki Turci prodiru svojim „Drangom“ svedj više na naše more i preko svojih njemačkih prokonzula stvaraju od pitome Dalmacije kroz sto godina uprave zapuštenu koloniju. Turci iz Beča i Pešte germanizuju i magjarizuju Herceg-Bosnu bez ikakvog obzira, a Turci iz Rima pomoću peštanskih i bečkih zarobljuju naš narod duševno i tjelesno u ime kršćanstva, te mu ne daju ni slobodno gledati ni neodvisno misliti. Bratsku Srbiju nastoji se uništiti carinskim ratovima, proti Lovčenu crnogorskom zjaju neprestano topovi bokeških utvrda — Turci svuda uokolo nas!

Ali što je najgore moderni Turci ušanciše se usred naše kuće. U Banovini se izmjenjuju paše i spahije na banskoj stolici: Iza dvadestgodišnje tiranije Khuenove, uzima banski knut u ruke Rauch, a za ovim Tomašić. Ne sluša li narod slijepo svoga gospodara, izabranog u Pešti, a potvrđenog u Beču, eto ti progona, premještaja, suspendiranja, eto veleizdajničkih procesa i političkih zatvora, eto napokon izbora i po dva i po tri puta sve dok „voljom naroda“ ne budu izabrani oni, koje nam visoke naše Porte stave.

Ipak najluče janjčare porodi nam ista majka

naša. Oni traže za cijelu polovinu našeg naroda političke progone, veleizdajničke procese i vješala; oni izazivlju svugdje bratoubilačke bojeve, nastoje svim pa i najazijatskijim sredstvima da utuku svoje političke protivnike, denunciraju, gumaju i sijeku žile svakoj zdravijoj misli, potpomažu u svako doba svaku vladu, ogradjujuć se dakako uvijek lijepim načelima i bombastičnim frazama, saveznici su najnatražnijih klerikala, furtimaši već po sebi, politički frazeri, špekulanti, nastići, legijonaši...

U Banovini potpomažu tiraniju i magjarizaciju u Herceg-Bosni raspiruju konfesionalne bojeve, u Dalmaciji stvaraju zbrku, rovere gdje god dopru, i ruše — samo ruše ti naši janjčari i arapi. Preko svojih crnih ulema neprestano bubnjaju i zovu puk na „sveti rat“ proti „bezbožnoj“ braći.

U našem gradu pašuju i haraće po miloj volji. Svemu i svakome se nametnuše, sve što se je dalo terorizovati i moralno utući podpregoše pod svoja „patriotska“ kola, koja smiju da vuku samo volovi diplomirani, dvoje, troje *Njih*. Općinu, crkvu, sokol, vatrogatstvo, glazbe, samostane, javne kuće, javna dobroćinstva, javni red... monopolizovane, pa hoće sada da pod svoju režiju stave i sve ostale socijalne i kulturne institucije: i škole, i odgojilišta, i sudove i tamnice, i bolnice i ludnice napokon.

I nestrpljivi su postali u objesti, dodijalo im je što nijesu sve u prah srušili i što ih ima, koji neće da ljube vrh crne i velike čizme njihove i prijete, groze se ovomu profesoru ostracizmom, onom sucu batinama, suspendiranjem, progona, špijunažom...

I dok imamo ovakovih i ovoliko krštenih Turaka oko sebe, pustimo u miru one azijske neka se talijani s njima gonjaju po Tripolisu, a uprimo sve sile proti ovim modernim Turcima i nastojmo da naše domaće janjčare po mogućnosti civilizujemo!

Osuda D.ra Ivana Lorkovića i „Hrvatska Rieč“.

Naša kukavna drugarica je donapokon u službi — Tomašića! Tako u zadnjem broju upravo sa nasladom prenaša vijest o osudi D.ra Lorkovića tumačeći ovu osudu kao nešto sramotnoga.

Da nebi neupućeni mislili, da je tu po sri-jedi nešto zla, navesti ćemo u kratko o čemu se radi.

Kad se u saboru u Zagrebu imalo ispitati izbore pojedinih zastupnika, primio je D.r Lorković od Bogdana Penjića, koji je bio protukandidat zastupnika D.ra Neumana, nalog, da proti izboru ovoga zadnjega uoži prosvjed, što je on i učinio te, prema ovlaštenju Penjića, na isti protest postavio njegov potpis. Ova je stvar bila pretresana u saboru, pak je isti sabor izjavio, da je prosvjed Penjića u redu i pravovaljano uložen.

Kad je sabor bio raspušten, ban Tomašić, dao je tužiti za ovu stvar D.ra Lorkovića i našao je jednog sudca, koji ga je osudio jer da je falsificirao potpis Penjića! D.r Lorković je drugim riječima bio osugjen za onu stvar, za koju bi D.r Krstelj i svaki drugi naš odvjetnik mogao biti osugjen svaki dan, jer svaki odvjetnik, kad ga stranka ovlasti, potkriži ili potpiše bilo na punomoć bilo na drugi spis križi ili potpis stranke, a da se u takovom postupanju kod nas, hvala bogu, nije dosad nikad vidjelo ne valjda jedno kažnjivo djelo a ma ni ti jedna neljepa stvar.

Zašto je onda Tomašić to učinio? Evo zašto. Sa osudom skopčana je posljedica, da D.r Lorković ne može za tri godine da bude izabran zastupnikom. Budući pak da bi D.r Lorković u Valpovu bio sigurno izabran za zastupnika i da je on

i srednja Dalmacija sa velikim i bogatim varošima i mjestima.

Kad je to tako, dakle, i kad pogledamo malo na opće naše interese s *ovoga vidika*, tad možemo da bez primjese sporednih čutstava tražimo prugu zgodnu i zemlji korisnu, koja neće moći da uzme na se karakter lokalne pruge, već *opće* i baš pruge za svu *srednju i sjevernu* Dalmaciju, kad je i onako južna Dalmacija sa Herceg Bosnom već spojena.

Sa toga našeg vidika mi vidimo jedino opravdanu prugu — opravdanu sa svakog gledišta —

... pomoću materijalne pripomoći klera razvija on po svim srednjim zavodima Dalmacije mrežu najraznoličnijih djačkih organizacija, privlačeći k sebi veći dio mladosti, koju znade dir-ktnim materijalnim interesima podržavati usuznjima klerikalnog upliva. U tim udruženjima usadjuju u mlada srca nesnošljivost i strančarstvo, jednostranost ideja i krive, izopačene misli.

Propagandom klerikalizma odgajaju se strančari, ljudi tjesnogrudni i indiferentisti, koji su hladni za svaki ozbiljni i snažni narodni pokret. A taj čitavi rad, koji nam stvara zasljepljenu i ne-

... drugomu i t. d. a međutim s druge strane javlja se općina, da je pazar otvoren. Općina brzojavlja u Knin, Drniš, Vrliku, Spļjet, Brač i tko bi sva mjesta nabrojio; ljudi sutradan dovažaju blago, trguje se, kupuje se a općina prima brzojav od svog zastupnika da je pazar otvoren.

A kad je za to doznao naš zastupnik mislio je kako mu malo važnosti davaju u Zadru, mislio je kako je mogao učiniti lijepu figuru kad bi općina bila dobila najprije njegov brzojav o otvoru pazara. I misleći na takovu blamažu uzkliknuo je „Saperlott, taj prokleti brzojav!“

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktivaj radi mnogih ajživahniji, najuje, duguje svoj

isiti, ako mogli alno čuvstvo, nači alijani bili psihomamo prema svom nego najvećma evo to je baza

na logično izviru, gi tijekovi unu-ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko istellini objelodalia“ nekoliko člaurugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo ote manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kona-ria, nije nikad za-itanja i probleme e razlika izmegju e bave ovim pro-cijonalista), samo ene stranke kon-života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča-u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća ar onda načini šljaku buvene; u toj prvj rirode momče je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za-ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u om čudotvoreu čak i gje u zadarskom „Na-o darovitom pastiru, iue poticao je vije-

zbog svojeg poštenja, naobrazbe, neodvisnosti i samoprijegora trn u oku banu Tomašiću, on se hio osloboditi ovakvog junačkog protivnika, pak ga je s toga dao osuditi. Ne čudimo se Tomašiću ni „Hrvatskoj Rieči“, nego sudcu, žalosna mu majka! Tako je u svoje doba bio tužen David Starčević za pronevjerjenje, Tuškan za krivo svjedočanstvo, najbolji Srbi za veleizdaju, Hinković za vrijeđanje sudaca a sada evo i Lorković za prevaru. Svi ovi ljudi bili su pak krivi samo za to, što su odveć žarko ljubili svoj narod i svoju domovinu-Hrvatsku!

Čekamo da „Hrvatska Rieč“ sve ove ljude proglasi varalicama!

Dopisi.

Iz Makarske.

„Hrvatska Rieč“ pod protekcijom c. k. Poglavarstva.

Od više vremena trgovac Ivan Tonković drži prodaju „Novog Lista“ i „Slobode.“ Najednom htio držati prodaju i ostalih novina, između kojih „Naprednjaka“ i „Slobodne Misli.“ Učinio propisanu molbu za dozvolu i držec, da će mu ista kroz malo vremena biti riješena, stao je malo za tim prodavati gorespomenute novine. Ali to namah doušio Herr kommissär Nikolić Von Käer i dozva k sebi gosp. Tonkovića, te mu svečano zabranio rasprodaju spomenutih novina, dok ne dobije za to potrebitu dozvolu. Dovolje dobro jer zakonu. Nego treba znati sada, da je spomenuta dozvola zatražena *dra put*, jednom u maju, a drugi put u julu t. g. a napadno je, da još nije ni jedna od tih riješena.

Naprotiv „Hrvat. Rieč“ taj, kako se čuje, omiljeni organ Herr. Nikolića Von Käera nesmetano i bez dozvole rasprodaje se svaki put po gradu, usprkos svim proti takovoj protekciji, usmeno i pisмено podnešenim pritužbama. Zar je zakon, da ga se primjenjuje na pojedince ili na neke prama volji i uvidjivosti Herr. Nikolić Von Käera ili pako zakon mora biti primjenjen na svakoga isto? Nijesmo u Tripolisu Herr Von Flottenverein!...

Novo uskrsla „Hrv. Rieč“ ne prestaje vrijeđati u analfabetskom stilu sve naše prvake napredne i hrvatske stranke. Naši prvaci ne trebaju nikakove obrane i zaštite pred nemoćnim strijelama blatnog pera Pavinog sina, jer im je čelo vedro i pošteno. Dosta smo do sada pisali po raznim neodvisnim novinama o načinu, kojim je bio biran pravaš zastupnikom, pak ćemo ipak, kad svrši Matina kobasica, uzeti pero da ju proparamo i pokazemo svijetu kakova se perfidija krije u tim duševnim proizvodima opadača tudjeg pošt-nja.

Bilješke.

Jerko Pavelić. Pred koji dan umro je u Otočcu ovaj vrijedni otačbenik i zastupnik naroda. Bio je pristaša politike Starčevićeve, al je bio mnogo daleko od mnogih onih, koji se u pravaše broje. Pisac ovih redaka imao je prilike da s njime razgovara, a zadnji put u samom Otočcu, gdje je pred dvije godine pokojnik pokazivao sa ponosom neke stečevine Otočca i lijepo uredjeni narodni dom. Razgovaralo se je i o politici, pri čemu je pokojnik oštrim potezima i vrućinom uvrijedjene narodne duše crtao zlotvornu politiku staroga Franka i onih okolo njega. Dok bude Franka i njegova pogubnog upliva, reče pok. Jerko, neće biti dobra u Hrvatskoj, a svaka zajednička jača akcija nar. opozicije biće osujećena njegovim potajnim rovanjem.

Priznavao je važnost omladinskog pokreta i njegovi nazori bijahu u svemu napredni, barem u razgovoru. Izrazio mu je bio nadu u akciju pravaša u Šibeniku (onda je „H. Rieč“ vodila kampanju proti Franku), al se prevario razočaran.

Svaka njegova riječ bila je puna topline, koja bije iz iskrenog, poštenog srea.

Čast uspomeni njegovoj, a ostancima laka bila hrvatska gruda.

Pripreme za izbore u Hrvatskoj. Tomašić je odlučio da na svaki način pokaže još jednom jačinu zadnjeg trzaja umirućeg madjaronstva. Pripreme za izbore sastoje se u zatvaranju neodvisnih prvaka koalicije, u zastrašivanju i potkuplivanju. Radić je morao hježati, Lorković je osuđen na 3 mjeseca, Banjanin je pod optužbom, a Magdić će doskora i on pred turski sud Tomašića. Premještenja, svrgavanje sa načelničkih

stolica, kaznene istrage sve su to sredstva Tomašićevog režima, kojima hoće da sputa i slomi slobodne branitelje hrvatskih prava. Ali još ima svijesti u narodu i razbora i samoprijegora kod vodja opozicije, te smo uvjereni, da će se naša Hrvatska i ovaj put odvrati gruboj sili magjarskih plaćenika.

Neparlamentarna vlada. U prekojučerašnjoj sjednici parlamenta pobudila je izjava ministra predsjednika najživlje nezadovoljstvo radi nečuvene smjelosti, kojom predsjednik obećava preći preko zaključaka komisije proti skupoci. Govor ministra, koji se postavlja najbezobzirnije u opreku sa životnim pitanjima pučanstva, koji je proti uvozu mesa, zagovara uporabu saharine i postavlja se u direktnu službu Magjara, bio je prekidan s izrazima najživljeg protesta. Nitko nije mogao očekivati, da će novi ministar predsjednik imati toliko srčanosti, da se postavi otvoreno u opreku sa voljom većine kuće.

Mislilo se je, da će grof Stürgkh u prikladnom obliku izjaviti spremnost vlade da postavi u suglasje nazore vlade sa željama većine parlamenta; a kad tamo grof je Stürgkh naprosto izjavio da vlada ne će voditi ni najmanje računa o onome što parlament bude glasovao. Ova besprijetna bezobzirnost izazvala je na klupama zastupnika bjesomućnu skriku. Uz viku i dobacivanje najžešćih upadica pobjegao je predsjednik blijed sa svim ministrima van sabornice Zastupnička kuća imati će da pokaže svoju energičnu ruku ovoj natražnoj, klerikalnoj vladi, koja nečuvenom bezobraznošću ignorira zaključke pučkih zastupnika. Takovoj vladi, mora se iskazati potpuno nepovjerenje odbijanjem svakog vladinog predloga.

Koliko ima Slavjana na svijetu? Profesor Florinskij iz Kijeva nabrojio je, da je početkom god. 1911. bilo svih Slavjana više neg 159 milijuna i to: Rusa 110 milijuna, — Poljaka 21 milijun i 700 hiljada, — Čeha 10 milij. i 240 hiljada, — Srba i hrvata 9 milijuna i 773 hiljade, — Bugara 5 milijuna i 700 hiljada, Slovenaca 1 milijun i 500 hiljada, — ostalih manjih ogranaka slavjanskih svega 527 hiljada.

Kako se vidi, imade nas dosta i Slavjana uopće i Hrvata i Srba napose, samo kad bismo imala dosta takodjer i svijesti slavjanske i narodne, kao i svijesti o svom pozivu u svijetu. Tada bi tek punim pravom mogli uskliknuti sa našim Pre-radovićem:

Skidam kapu i do crne klanjam ti se zemlje, Veliko, silno, preslavno, svemožno Slavjanstvo!

Vijesti iz grada i okolice.

Večeras u Kolo! I. Hrvatsko tamburaško i pjevačko društvo „Sriemac“ iz Vukovara, gostovati će večeras u dvorani „Hrv. muz. društva Kola.“ Društvo odlikovano od prvih glazbenih zavoda igra i pjeva jedino narodne komade u ukusnim narodnim nošnjama. Ulaznica sa sjedalom za osobu 80 para; za obitelj 2 K. Izvršuju čl. članovi plaćaju 40 para. Sjedit će se udobno za stolovima. Početak tačno u 8 sati.

Odijelijo se je od nas poslije godine dana liječnik pokrajinske bolnice D.r. Orlić, dobrom prijatelju i milom znancu želimo najuzgorniji boravak na njegovom novom mjestu u Zadru. D.r. Orlića zamijenio je D.r. Pecotić sposobna i vrijedna sila.

Imenovanja. Zamjenik državnog odjetnika g. D.r. Ivo Učović imenovan je državnim odvjetnikom u Šibeniku, G. Antun Zililo imenovan je državnim odvjetnikom u Spljetu. Prijateljima, najodličnijim u svakom pogledu, najsrdačnije čestitamo! Savjetnik Barbieri D. iz Korčule premješten je u Šibenik.

Promjena na poglavarstvu. Ovih je dana odputovao povjerenik Harvalik na Hvar, kamo je bio premješten; na njegovo mjesto u Šibenik dolazi povjerenik Gutty iz Benkoveca. G. Harvalik, kao osoba otmena, prijateljska i susretljiva ostavlja u Šibeniku mnoge, koji žale njegov odlazak.

Koncerat Kola. U nedjelju pred dupkom punom dvoranom općinstva iz svih krugova gradjanstva izveli su članovi Kola na opće zadovoljstvo birani umjetnički program. Uspjeli su u godne večeri ima se najvećma zahvaliti brojnim i pojačanim zborovima, koji su pod vještim ravnanjem učitelja Melichara bezprikorno izveli tri teške i efektne tačke. Pomladjeni ženski zbor ispjevao je osobitom finoćom i tačnošću nježne „Leptire“ Ržihovskoga; a opće povladjivanje dokazom je da se je ovaj u pjeli komad najviše svidio. Muški zbor „Laku noć“ sa tajinstvenom jekom i mekom tišinom začarao je publiku, a mješoviti vanredno jaki zbor

zanio je poput snažnog vala sve duhove, te se je morao ponovno otpjevati. G. djica Darinka Iljadica, vrijedna učenica virtuozna maestra Zuliani, otviralala je na glasoviru finim shvaćanjem i dotjeranom tehnikom tri lirska bisera sjevernog čarobnjaka Griega. U strogo umjetničkom duhu uz Griega, prazio nam je g. Stazić sa Boieldieu-vom Ouver-turom i salonski kvartet sa Haydenovom „Ser-enatom“ i „Sanom,“ pravi umjetnički užitak. Veseli nas što smo opet jednom čuli i naše marljive tamburaše, koji su otviralali tri u pjela komada. Ovaj nas je zadnji koncerat još većma uvjerio, da su društvene prostorije, preuske za onako brojne posjetioce koncerta, a pozornica odviše malena, da uzumogne na njoj 90 osoba pjevati udobno i bez uštrba za slobodni izražaj glasa. Stavljamo na srce zauzetoj upravi da udovolji želji članova i potrebama društva, pobrinuvši se za veće i udobnije prostorije.

Kafana Miramar. Vlastnik ove udobne i dobre kafane pobrinuo se je da pribavi brojnim gostima ugodni užitak dobavivši za nekoliko večeri dobri tamburaški pjevački kvartet. Izvedba je majstorska; glazba divna i čuvstvena, osobito narodne slavonske pjesme, pune temperamenta i slavenke turobnosti. Ovo je prvi put u ovo zadnje doba, da se u našim kafanama pjeva umjetnički i pristojno. Jedino ovakvim družinama može da vlastnik računati na uspjeh i mnogobrojni posjet. Ističemo rado, da se uvažuju pritužbe publike, te se ovaj put nijesu povisile cijene pivu.

Novinstvo o šibenskim prilikama. Turska neurednost i muslimanski nehaj, koji cvate u našem gradu naišao je na kritiku cijelog pokrajinskog novinstva i onog Banovine. Grozna smrt mladog Čičmira ogorčenjem se iznaša i napada se redarstvene organe, koji samo priječe red i raspiruju nered. Zapuštenost gradskih ulica i nesredjenost javnih prilika iznaša se bespristrano i u talijanskim listovima. Neurednost, zanemarenost, nehaj općine svakomu je dodijao; a općinski ljudi u umišljenoj veličini i tupoj tvrdoglavosti niti se ne osvrću na pravedne tužbe puka, već ili komodnim ignoriranjem ili jeftinim i bezočnim cinizmom prelaze preko cijelog blata u kome se guši naš grad.

Ces a, koja vodi od poljane do suda jedna je od najživljih ulica, te se jedino s tog uzroka i drži u neredu. Za vrijeme kiše puna je blata, a kad bura dunje dižu se sa nje guste oblachine prašine. Cesta je prilično izderana, tako da ispred dućana Karadžole strše poklopci vođenih cijevi za par centimetara nad površinom puta. Te izbočine postaju pogibeljnim za prolaznike, jer se je o njih lako spotaknuti, tako je pred par dana jedna postarija gospodja, usred bijelog dana spotakla se i ljostnula svom snagom o zemlju. Slučaj je samo što ju je sreća spasila, da ne postane žrtvom neurednosti naših ulica. Dok se radujemo uglednoj gospodji nad izbjeglom nezgodom, upozoravamo kotarskog cestara da providi potrebito. Uvjereni smo, da će se pravednim zahtjevima gradjanstva čim prije udovoljiti, te da ne ćemo biti prinuždeni svraćati se na isto, kao u neizbrojnim slučajevima sa općinskom vlasti, koja u svojoj tvrdoglavosti neće da priskoči iz inada ondje, gdje zahtjevaju interesi zdravlja i sigurnosti gradjanstva, samo zato, jer smo o tome mi pisali.

Naše kavane. Vidimo da po gradu šetaju naši poslužnici kavana, a na nekoja njihova mjesta postavljaju se stranci, što nije pravedno. Biće kako čujemo, naši se poslužnici lako, za najmanju stvarčicu tjeraju iz službe, ali nije isključeno da i stranci ne čine iste a ako ne i veće pogreške. Svakako kako bilo primjećujemo gospodarima kavana da našim domaćim dadu prednost, a istodobno oprimjemo poslužnike, da uznastoje ne dati ni najmanjeg povoda da ih se tjera iz službe.

Redarstvo. Jučer smo bili svjedokom jednog afričkog prizora, naime; dolazio je u grad veoma oprezno automobil društva Sufil. Mnštvo dječurlije navalilo kamenjem i ne prestade dok nije polupalo glavno i veliko staklo. Ovo se zbilo na mjestu zv. „Ispridgrada,“ dakle na jednom od glavnijih položaja u Šibeniku, a redara nema.

Zbilja sigurnost!

Književni prilog. Tolstojeva drama „Živi trup,“ koja će dojučer mjesec početi izlaziti u našem listu, davala se je ovih dana sjajnim uspjehom u Zagrebu. Napetost, djelovanja, jednostavnost i naravni razvoj akcije, ljepota i dubina izražavanja odlikom su ove nove ruske drame, koja se može računati između najuspješnijih književnih djela velikana iz Jasne poljane. Svracamo pozornost na ovaj naš prilog, koji će se dobivati sedmično s „Naprednjakom“ a da se cijena listu neće povisiti.

Grubišić & Comp. u Šibeniku

: Otpravništvo i stovarište za umjetno gnjojivo :

CALCIUMCIANAMIDA

(Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia)

Upute o uporabi i razjašnjenja na zahtjev badava i franko.

Izmijenjen klobuk. Sinoć je u kavani Miramar bio izmijenjen klobuk. Moljen je dotični gospodin, da izmijenjeni klobuk donese u Pučku tiskaru, gdje će dobiti svoj.

Kret u luci. Talij. par. Andax za Marsilju i Valenciju krcat drvom. Prispio iz Trsta par. austro-amerik. Giulia, krcati će celulozu za New-Jork. Par. Sebenico d. Dalmatia za Trst sa 18 vagona karbida i 3 vagona cianamida. Maroš hrv. ug. par dr. iz Metkovića za Rijeku sa 7 1/2 vagona karbida.

Izvoz ugljena iz šibenske luke kroz razdoblje 26./10. — 8./11. 1911. i dotična opredjelista:

Jedr. „Lipo Vrime“ — Zadar; „Angela“ — Rovinj; s/s „Vitez“ — Trst; j. „S. Giovanni“ — Rijeka; maona „Augusta“ — Trst; j. „Giovanni Grilli“ — Rijeka; s/s „Cassiopea“ — Sv. Juraj, Italija; s/s „Clara“ — Algir, Afrika; s/s „Emma“ — Trst; s/s „Porer“ i maona br. 9, ek. pomorska vlada Zadar, za gliboder broj VII; j. „Lipo Vrime“ — Zadar; j. „Sv. Ante Č“ — Zadar; j. „Buona Fortuna“ — Pesaro, Italija; j. „Rondinella“ — Rimini, Italija; j. „Cesare“ — Rimini, Italija; j. „Sofonisba“ — Ortonamare, Italija; s/s „Zlarin“ — Zadar; s/s „Cassiopea“ — Rijeka; s/s „Vitez“ — Trst; j. „Dar Božji“ — Zadar; j. „Elena G.“ — Rimini, Italija; j. „Antonio C.“ — Pesaro, Italija; s/s „Magyar“ Messina, Italija; maona „Augusta“ — Trst; j. „Regina del Carmelo“ — Rijeka.

Darovaše Hrvatskom Muzičnom Društvu „Kolo“ da počasti uspomenu pokojne Slavke Škarica ugl. obitelj Matavulj G. S. K. 5; da počasti uspomenu pok. Ante Čičmira gosp. Pio Terzanović K. 3; da počasti uspomenu pok. Miroseviča Ante (Imotski) gosp. Mate Vrdoljak K. 3; da počaste uspomenu pok. Mate Busti gosp. Jerko Grubišić K. 2, Dane Baranović K. 5, Frane Sunara K. 2, Ante Ticulin K. 1, Krste Ijadica K. 2, Braća Ijadica K. 2, Pio Terzanović K. 2, Braća Makale K. 3, Aleksij Šupuk K. 2, Krste Sunara K. 2, Antun Gjivanović (Benković) K. 2; da počaste uspomenu pokojne Mare Škarica gosp. Luka Sunara K. 3, gosp. Mate Ijadica K. 2.

Uprava najtoplije zahvaljuje.

Čuku-Čukoviću u Šibeniku.

Dragi čuče! Pročitah tvoje pismo i uvjerih se o tvomu vaspitanju, što inače čvrljuge zovu, smješnošću.

Kako čujem, ti si se dobro ugnjezdio u tuđem gnijezdu i rekoše mi, da je veoma lijepo — premda je u truloći, gnijileži i smradu, — nu ipak je lijepo, jer se danju počiva, a noću u tami, u mutnome se lovi.

Ti — naravno — ljubiš tamu — ko svi čući — a takodjer i tvoja okolina, pa im rado pričaš o tami, o koristi tame, o načinu potamnivanja, zaglupljivanja i o koristi, što od toga dolazi. I kako čujem, imao si sjajnog uspjeha, svi se skupiše oko tebe i slušaše tvoja učena raspravljanja — odobriše i usvojiliše. Tu je bio i Poglavitni i onaj visoki bradom, a oko očiju očale ko u čuka i onaj tamni, sveamni, jednooki Tunguz i oni — oni svi, što su u tvom učnim raspravama tražili, da zasite svoj prazni trbuh. Nu, u blizini imaš i jednog crvendaca, koji se obuku u crne halje, da mu bolje odskaače lijepo lice. Čuo sam da taj crvendac osobito ljubi djecu, te ju skuplja i uči moralnom ponašanju, koje i sam u djelo provadja a kadkada i zapjeva, pa sve perušule i kanarinice lupkaju krilim a on — on im se blaženo osmjehuje. Ja znam, moj dragi Čukoviću, da ga ti ne ideš slušati, jer se bojiš da ti se ona trula, gnjila zgrada, što stoji na još gnjilijem stupovlju ne sruši na tvoju ljepušnu glavicu. Čuo sam, da se opće korito stavlja na dražbu, pa će se po svoj prilici vratiti i onaj jednooki Tunguz, koji je veoma uvažen, da pomogne čistiti opće korito, e bi se na javnoj dražbi, što više uhvatilo, premda ga svi čistite svim rodoljubnim žarom, ima toliko vremena.

Postala sam duga, te neću da te za sad zadržavam — već ti ljubi tvoju runjavu dušu prijateljica Čvrljuga.

Pravne pouke.

Carevinsko vijeće.

III.

Po zakonu zastupnici na carevinskom vijeću moraju da budu slobodni.

Ta sloboda odreguje s jedne strane, da ne moraju primati pouka od svojih birača.

S druge strane se zastupnike nikako ne može pozvati na odgovornost zbog toga što oni glasuju za jedan predlog ili proti jednom predlogu.

Za one riječi, koje oni izreku u vijeću pri vršenju svoje zadaće, ne mogu da budu pozvani pred sud. Za to ih može pozvati na red samo i jedino isto vijeće.

Zastupnici carevinskog vijeća, dok se god ne raspusti isto, ne mogu biti ni uapšeni ni inače od suda progonjeni ni za druga djela, koja počine van vijeća, ako to ne dozvoli isto vijeće.

Oni mogu da budu uapšeni jedino onda, kad ih se zateče pri počinjanju jednog kažnjivog čina. U tom slučaju mora da sud odmah javi uapšenje presjedniku zastupničke ili gospodske kuće. Odnosna kuća može zapitati, da se uapšenoga odmah pusti i da se proti njemu ne postupa dok je god zastupnik.

Svi članovi carevinskog vijeća moraju da vrše svoja prava i svoje dužnosti, a osobito glasanje, osobno. Tu nema punomoći.

Članovi zastupničke kuće bivaju izabrani za 6 godina. Nakon 6 godina, ili u slučaju da carevinsko vijeće bude i prije raspušteno, obavljaju se opći izbori.

Ako jedan zastupnik umre, ako se odreće ili inače prestane biti zastupnikom, za odnosni kotar obave se naknadni izbori. Carevinsko vijeće se odgagja, a tako isto i raspušta po odredbi vladara.

Ministri i poglavice središnjih ureda imaju pravo, da budu prisutni svim raspravama carevinskog vijeća i da tu govore. Pravo glasa imaju samo onda, ako su članovi dotične komore. Koli zastupnička toli gospodska kuća mogu zahtijevati, da ministri budu prisutni na jednoj sjednici. Ako ministri zahtijevaju, mora im se podijeliti riječ.

I u jednoj i u drugoj komori imaju članovi pravo, da na ministre stavljaju pitanja, tako zvane interpelacije, da ispituju djelovanje vlade, da imenuju naročite odbore i komisije, kojima ministri moraju da daju obavijesti te da u adresama i resolucijama na vladara ili na vladu izraze svoje misli i želje.

Kako se po svemu ovome vidi, velika su prava, ali su teške i dužnosti zastupnika. Narod, koji ih bira, morao bi s toga prije izbora da dobro otvori oči, a tako bi i morao da dobro ispita svoje sposobnosti i svaki onaj, koji hoće da bude zastupnikom.

U dojučem broju spomenuti ćemo u kratko, kako je u ovom pogledu u Ugar-kolj, pak ćemo onda pregledati sastav i djelovanje delegacija.

Program

Hrvatske pučke napredne stranke.

Gospodarstvena i socijalna politika.

18. Promicanje intenzivnoga gospodarstva i povećanje seljačkoga narodnoga posjeda posredstvom progresivnih poreza i sarazmjernih općinskih daća,

nadalje ukinućem fidejkomisa, t. j. da se ukine zakon po kojemu zemlje velike gospode moraju prelaziti uvijek od oca na sina te se ne mogu prodati ni darovati, i tako sva ta zemlja za vijekove vijekova ostaje u jednoj familiji —

uzakonjenjem prava prvokupa države na svjetovne veleposjede,

t. j. kad vlastelin hoće da proda svoje imanje, da ga ima najprije ponuditi državi i ako ona hoće da ga ima njoj prodati, neka tako zemlja ostane u rukama našega naroda, a ne da vlastela prodaju zemlje tuđincima pa da onda naseljavaju Švabe i Magjare, kako se to još čini po Slavoniji, Srijemu i srednjoj Hrvatskoj —

uredjenjem subvencioniranih zavoda za parcelaciju i kolonizaciju;

t. j. neka se uredi tko će se baviti dije-ljenjem velikih gospodskih posjeda na manje česti i naseljivanjem našega naroda na te zemlje, a država neka daje pomoć onima, koji se tim poslom bave —

usporedo sa drobljenjem veleposjeda razvijanje snažne poljodjelske industrije i stvaranje jakog srednjeg posjeda;

t. j. nastojati, da se zemaljski plodovi i otpatci upotrebljavaju korisno u fabrikama, da se grade takve fabrike, i da se stvaraju srednji posjedi, gdje je danas sve u rukama jednoga vlastelina —

napokon za Dalmaciju ukinuće kmetskog (te-

žackog) odnošaja, a dok se to ne postigne, zakonsko uredjenje toga odnošaja i rad oko poboljšanja uvjeta kmet-ke (težacke) pogodbe.

t. j. da u Dalmaciji nema biti više kmeta (težaka na tuđoj zemlji), dakle da se ukine kmetija, a dok se to ne dobije, da se imaju urediti zakonom prava kmeta (težaka) i prava gospodara zemlje, što danas nije uredjeno, a uz to da se ima odmah nastojati da se težaku olakšaju uvjeti kmetske pogodbe, gdje su god ti uvjeti teški i nepravedni za težaka.

19. Zaštita seljačkoga posjeda promjenom seljačkoga nasljednoga prava i neobvezatnim uvedenjem seljačkih porodičnih dobara (t. zv. domaja),

t. j. urediti tako te stvari zakonom, da se zapriječi prekomjerno cijepanje seljačkih baština te da seljačka kuća bude mogla lakše sačuvati čitavu svoju djedovinu —

povoljnim sklapanjem konverzijom i otkupljivanjem dugova uknjiženih na seljačkom posjedu, uz pomoć državnju;

t. j. da se uz pomoć države pomogne seljaku, da se otkupi od duga ili barem da nadje novac s manjom kamatom nego li sada plaća — strogim zakonom protiv lihvarstva;

t. j. da se uvede zakon koji će teško kazniti kamatništvo (lihvarstvo) — sloboda raspolaganja sa imovinom porodičnih zadruga preko stanovite najmanje mjere.

t. j. gdje su zadruge (u Dalmaciji ih nema) da se uvede zakon da se bude moglo slobodno raspolagati s imovinom njihovom, ali ne s cijelom, već s onim što prelazi jednu najmanju izmjeru. —

Obavijesti Uredništva.

G. Ante Galić, Auckland. Preplata plaćena do 30./6. 1913.

G. Petar Šimundić, Auckland. Preplata plaćena do 15./6. 1912.

G. Ivan Krzanić Ivanov, Auckland. Preplata plaćena do 31./12. 1912.

G. Marko Maras Antin, Auckland. Preplata plaćena do 15./9. 1912.

Šaljemo svima zaostale brojeve.

Izdavač, vlasnik i tisak

Pučka Tiskara D.r V. Ijadica i drugovi — Šibenik.

Odgovorni urednik: Krste Živković-Šupuk

OGLAS.

Javljam P. N. općinstvu, da smo započeli radom u našoj modernoj krojačnici na obali kod Hotel de la Ville pod upravljanjem i krojenjem modernog krojača, koji može poslužiti svakovrstnim najmodernijim rezanjem. — Cijene su štofe i izradba veoma umjerene.

Primaju se naručbe i iz vani.

Prva Dalm. Tvornica Prediva i Tkala
Paško Rora i drug.

MARKO MARKOVINA

SPLIT

TELEFON 93.

Skladište i zastupstvo

Peći i šparherda,

Eternita,

Cijevi, dimnjaka i pločica

keramike □

Stakala, prostih i ornamen-

talnih □

Papendeka tankog i debeloga

Zahoda porculane i t. d. 3

i srednja Dalmacija sa velikim i bogatim varošima i mjestima.

Kad je to tako, dakle, i kad pogledamo malo na opće naše interese s ovoga vidika, tad možemo da bez primjese sporednih čutstava tražimo prugu zgodnu i zemlji korisnu, koja neće moći da uzme na se karakter lokalne pruge, već opće i baš pruge za svu srednju i sjevernu Dalmaciju, kad je i onako južna Dalmacija sa Herceg Bosnom već spojena.

Sa toga našeg vidika mi vidimo jedino opravdanu prugu — opravdanu sa svakog gledišta —

SE NE VRAĆAJU. — POŠILJKE NEPLANE PRIMAJU SE. — E RAČUNAJU 16 P. — TIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. — NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. — —

INAJSTIĆ.

Ijadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktivaj radi mnogih ajžvahnjiji, najuje, duguje svoj

risiti, ako mogi alno čuvstvo, nači alijani bili psihosamo prema svom nego najvećma evo to je baza a.

na logično izviru, gi tijkovi unuke. Nacijonaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko istellini objelodalia“ nekoliko člurugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u konia, nije nikad zaitanja i probleme je razlika izmegju e have ovim proicijonalista), samo ene stranke konživota cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj, iti preslice s konča-u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča n stareu: žuljala je ar onda načini sljaku buvene; u toj prvj rirode momče je po osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za-ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na-o darovitom pastiru, iue poticao je vigje-

PIO TERZANOVIĆ — ŠIBENIK

Velika zaliha za zimsku sezonu

MUŠKIH ODIJELA I KABANA

NAJMODERNIJEG KROJA UZ VRLO UMJERENE CIJENE

NE BOJI SE UTAKMICE.

6-52

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr.

2.000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

Gritzner Šivaći Strojevi

jedna od najvećih tvornica šivaćih strojeva na Kontinentu.
Rasprodano preko dva Miliona strojeva.

Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku industrijalnu radnju - najbolji.
Mjesečne uplate — za gotov novac veliki popust.

Podučavanje u vezivu badava.

Gritzner Koturače

odlikuju se već od godina čvrstoćom i kvalitetom materijala.

Skladište:
JURAJ GRIMANI — ŠIBENIK.

NE BOJI SE ŠVINDLER-UTAKMICE

19-52

Penkala

Automatična olovka i pera —

dobivaju se u papirnici

JURAJ GRIMANI - Šibenik

pribor za pisane strojeve svijuh

— sistema. —

Razglednica i svih ostalih kance-

larijskih predmeta

Svi školski risači i pisani predmeti

19-52

Grubišić & Comp. u Šibeniku

: Otpравниštvo i stovarište za umjetno gnjojivo :

CALCIUMCIANAMID-A

(Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia)

Upute o uporabi i razjašnjenja na zahtjev badava i franko.

15-20

Grubišić & Comp. u Šibeniku

: Otpравниštvo i stovarište za umjetno gnjojivo :

CALCIUMCIANAMID-A

(Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia)

Upute o uporabi i razjašnjenja na zahtjev badava i franko.

14-20